

Kendall, Gavin & Wickham, Gary (1999). *Using Foucault's Methods*. I *Introducing Qualitative Methods series*, SAGE Publications. 150 s.

Anmeldt af: *Anners Abild*, stud. psych, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet.

Kort om bogen

Bogen er et forsøg på en pædagogisk introduktion af Foucault's metode, særligt rettet imod studerende med spirende interesse i Foucaults ideer, samt hvorledes disse ideer videreføres og udvides af andre Foucaultianere, herunder navnlig Bruno Latour. Eller som forfatterne selv udtrykker det i forordet: "...we set out the various ways in which Foucault's work has been taken up by social analysts to exploit this 'extra dimension' in such a way that postgraduate and undergraduate students can adapt it to their needs".

Uddybningi

Forfatterne organiserer bogen omkring to temaer : 1. Foucault's begreber om historie, arkæologi, genealogi og diskurs som hjørnestenene i hans metode. 2. Videnskab og kultur som vigtige analyseobjekter for dem, der anvender Foucault's metode. Det første tema danner omdrejningspunkt i kapitel 1 og 2, medens andet tema bliver det centrale i kapitel 3, 4 og 5. Kapitel 6 udgør resumé og konklusion.

I kapitel 1 indføres man i de mere generelle principper bag Foucault's metode, bl.a. hans opfattelse af historie, der ikke indeholder ideer om progressivitet (eller regress). Hans opfattelse er, at status quo, eller nutiden, blot er et punkt i tiden, der ikke udmærker sig i forhold til en fortid eller en mulig fremtid. At anvende historie bør derfor ikke tjene til at skabe tilfredshed og tryghed ved nutiden, men derimod til at sætte spørgsmålstegn ved det, vi tager for givet i nuet. Derfor bør historiske begivenheder ikke anskues som direkte resultater af forudgående begivenheder, men blot som realiserede muligheder opstået fra et kompleks af muligheder i relation. Disse begivenheder er dermed et produkt af tilfældigheder (contingencies) fremfor resultatet af kausale forhold. Videreføres vi her ind i Foucault's skepticisme, som en udvidet form af den akademiske tvivl – 'vi kan ikke vide noget med sikkerhed' – til også at inkludere en Pyrrhonistisk tvivl – 'vi kan ikke vide noget med sikkerhed, selv ikke om vi ikke kan vide noget med sikkerhed'. Dette udmøntes hos Foucault og hans ligesindede ikke i en hyper relativisme, men skal ses som en opfordring til altid at tvivle om altings status. Vi må tilstræbe, ikke at bedømme objektet for vore undersøgelser ud fra referencer til "forudsatte" sandheder om relaterede objekters / emners beskaffenhed.

Kapitel 2 er en tour de force i Foucault's forståelse og anvendelse af begreber som; arkæologi, genealogi, diskurs og magt. Herunder gennemgås den metodiske lighed og forskel imellem arkæologi og genealogi; diskursen som produktiv fremfor refererende - ex. den medicinske diskurs skaber medicinske cases, den strafferetslige diskurs skaber forbrydere, den seksuelle diskurs skaber seksualitet osv. Videre gennemgås relationen imellem magt og viden samt magt og subjekt.

Kapitel 3 relaterer Foucault til den klassiske videnskabsfilosofiske debat mellem tilhængere af henholdsvis Karl Popper og Thomas Kuhn, med Foucault's standpunkt som en pendant til Kuhns. I kraft af Foucault's opfattelse af viden og magt virker dette nok indlysende, hvilket ikke gør en gennemgang af hans opfattelser af eksperimentet og observation mindre interessant.

Sidst men ikke mindst tager dette kapitel hul på Bruno Latours udlægninger om videnskaben samt hans meget interessante koncept om Black Boxes. Disse er i henhold til Latour en genvej for videnskaben, hvor fænomener forklares i det omfang, de kan konceptualiseres, medens uforklarlige, komplekse og relaterede fænomener undgås. På en flow-chart ville der være tale om pile ind og pile ud af en sort kasse, der nok navngives, men hvis indhold og funktion der hverken redegøres for eller undersøges.

Kapitel 4 starter med en mere generel diskussion af modernitet versus postmodernitet. For Foucault og ligesindede eksisterer disse ikke som epoker, som en modernitet versus en postmodernitet, men derimod udelukkende som overbevisninger hos dem, der indtager disse positioner. Det kan siges, som at postmodernitet ikke bør opfattes som en løsning på eller afløser for modernitet, men blot er en grupperings reaktion imod tendenser, denne gruppe definerer som modernistiske. Eller med reference til den produktive diskurs; så skaber diskursen om postmodernitet koncepterne og positioneringerne af modernitet og postmodernitet.

Siden gennemgås opfattelser af refleksivitet og videnskab, hvor disse sættes ind i sociale sammenhænge, og hvor videnskaben og videnskabelig tænkning opfattes og ses som værende sociale fænomener forud for naturvidenskabelige sandhedsvidner.

Kapitel 5 er et mere pragmatisk, om end ekstremt komplekst kapitel om vanskeligheden ved at anvende Foucault's metode. Med skolegang som eksempel indføres vi i en praktisk kulturanalyse (skoling som kultur), med en understregning af at Foucault's metode ikke så meget tjener til at analysere kulturen som meningskatalysator, men derimod tjener til at analysere kultur som administration. Groft forenklet så skal den ikke eftersøge en kulturs underliggende meningsstrukturer, men bør anvendes til en redegørelse af bestemte kulturelle praktikker.

Kapitel 6 er et særpræget og novelleagtigt forsøg på en fænomenologisk formidling af effekten ved at forstå Foucault's metode.

Vurdering

Med denne bemærkning om kapitel 6 frisk i erindringen kan jeg straks slå fast, at denne bog ikke levede op til mine forventninger.

Først og fremmest burde den nok nærmere have heddet *Using Foucaultian Methodology*, fremfor *Using Foucaults Methods*, således at man allerede med et kig på titlen havde opfattet, at der her var tale om en gennemgang af den Foucaultianske skoledannelse - og denne skoles mange fremtrædende teoretikere - fremfor en gennemgang af manden Foucaults Metode. I den ånd kan det dog glæde mig, at forfatterne i indledningen fremhæver bogens fokusgruppe som først "postgraduates" og siden "undergraduates", idet den fra midten af kapitel 4 og ud ikke længere bør

opfattes som en grundbog, dertil er den alt for svær. Forfatterne ved givetvis meget om Foucault og dennes skoledannelse, hvilket er en fordel i de første 4 kapitler, men bliver en ulempe i resten af bogen. Indholdsmæssigt er der tydeligvis skudt over hovedet på de 150 sider, der er bogens ramme, og der hvor de første kapitler minder om et roligt 5000 meters trav, skifter dette i den sidste del af bogen til et forsøg på at løbe distancen på en 100 meters tid.

Hertil kommer et irriterende forsøg på en pædagogisk formidling, hvor forfatterne bogen igennem lader os følge en gruppe studerende og deres oplevelser af, hvordan det er at læse Foucault. Desværre virker disse afsnit fortænkte og karaktererne usandsynlige og stereotype, hvilket er en pædagogisk katastrofe, eftersom meningen er, at vi skal kunne identificere os med dem. Selv om dette spiller bold op af Foucault's ide om diskursen som produktiv bliver denne 'novelle' mest af alt til en irriterende afbrydelse, og set i lyset af et ihærdigt forsøg på at forstå bogens indhold følte jeg mig mildt sagt talt ned til.

Videre kommer, at forfatterne stiller læseren en række opgaver som ikke blot kunne men burde have været udeladt. Forfatterne kunne med fordel have udfyldt pladsen med opsamlinger, skematiske fremstillinger eller andre mnemotekniske hjælpemidler, fremfor at bede læseren gøre det, særligt i lyset af at de stillede opgaver er givne tiltag for den fokusgruppe, bogen påstår at have.

Som samlet vurdering er bogen indholdsmæssigt skudt over målet for dem, den siges at henvende sig til, medens pædagogikken er forfejlet for dem, der ville have fået det fulde indholdsmæssige udbytte.